

ಗಾಂಧಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ

ಧರ್ಮದ ಸಮರ್ಥಕರು ಹಾಗೂ ಟೀಕಾಕಾರರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒದಗಿಬರುವ ಜೀವನ-ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗಾಂಧೀಜಿಯದು. 'ತಾನೊಬ್ಬ ಸನಾತನಿ' ಎನ್ನುವ ಮಹಾತ್ಮನ ಮಾತು ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮಾತು, ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಗಾಮಿಯಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವವರಿಗೂ ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾಡುವುದಿಷ್ಟೇ: ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಮಾತನ್ನು ಅವರ ಬದುಕಿನ ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವ ಬದಲು, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹಿಂಜುವುದರಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕಾಣುವುದು. 'ನನ್ನ ಬದುಕೇ ನನ್ನ ಸಂದೇಶ' ಎನ್ನುವುದು ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾತು. ಬದುಕನ್ನೇ ಸಂದೇಶವನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನರಿಲ್ಲ. ನುಡಿ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆ ಗಾಂಧಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದರು; ನಡೆದುದನ್ನೇ ನುಡಿದರು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವರು ಮಹಾತ್ಮ.

'ನಾನು ಸನಾತನಿ' ಎನ್ನುವ ಗಾಂಧಿಯ ಮಾತನ್ನು ದೇವರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಕುರಿತಂತೆ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಗಾಂಧಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಎನ್ನುವುದು ನಡವಳಿಕೆಯೂ ಹೌದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಈ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಯಬೇಕು.

ದೇವರು ಅಮೂರ್ತ ಹಾಗೂ ಅಗೋಚರ ಶಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಾಂಧೀಜಿಯೇನೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನಾಮ ಅವರಿಗೆ ನೈತಿಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುವ ಮಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣನ ಗೀತೆಯೂ ಅವರ ಬದುಕಿಗೆ ಬಲ ತುಂಬಿತ್ತು. ಆದರೆ, ರಾಮ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದು ಅವರ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೈವವೆನ್ನುವ ಅಗೋಚರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಅನುಸರಣೆಯೇ ಸತ್ಯದೊಂದಿಗಿನ ಅನುಸಂಧಾನ. ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸತ್ಯವೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ದೇವರು. ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ನೆಚ್ಚಿದ್ದು ಜಪತಪಗಳನ್ನಲ್ಲ; ಸತ್ಯದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ಧರ್ಮವೂ ರೂಢಿಗತ ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಟ್ಟಲೆಗಳು ರೂಪಿಸಿದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಜೀವನ ವಿಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಸತ್ಯದೊಂದಿಗಿನ

ಅನುಸಂಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ತರತಮಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ್ದೂ, ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವ ಭಾವವುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗಿತ್ತು.

ದೇವರು, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗಾಂಧಿಯಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದವರು, ಅವುಗಳ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವರು ಬಹು ವಿರಳ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧಿ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಗಾಂಧಿಮಾರ್ಗ ಪೂರಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಮಹಾತ್ಮನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅನುದಿನ ಅನುಕ್ಷಣದ ಸಹಜ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದರೆ ಏನು? ಅದು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಲಿಯುವಂತಹದ್ದಲ್ಲ; ಲೋಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕಾದುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಕಲ್ಪಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವಷ್ಟೇ. ಈ ಕೊಳೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ ಗಾಂಧಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಂತವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮೈಮನಗಳ ಅಹಮನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಜಲಗಾರನ ರೂಪು ತಳೆದರು. ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮಲವನ್ನಷ್ಟೇ ಬಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಕೇರಿಗಳಲ್ಲೂ ಜಲಗಾರನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ಮಲದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನಾವು ಅಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮಲವನ್ನು ಬಾಚುವುದು ಹೇಗೆ? ಆ ಮನಸ್ಸಿತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಬಹಿರಂಗದ ಹೇಸಿಗೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗಲೇ ಅಂತರಂಗವೂ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಬಹಿರಂಗದ ಅಳಲು ತೊಳಲಾಟಗಳಿಗೆ ಕಿವುಡು ಕುರುಡಾಗಿ ಅಂತರಂಗದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಂಬಲಿಸುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಮಾರ್ಗ ಗಾಂಧಿಯದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಗಾಂಧಿಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಆಯಾಮ ರೋಗಿಗಳ ಶುಶ್ರುಷೆ. ಸೋಂಕಿನ ಭಯದಿಂದ ಕುಟುಂಬದವರೇ ದೂರವಿಟ್ಟ ರೋಗಿಗಳು ಮಹಾತ್ಮನ ಪಾಲಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರು. ನಿಜದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧಕನೊಬ್ಬ ಜಲಗಾರನೂ ಆಗಿರಬೇಕು, ವೈದ್ಯನೂ ಆಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಗಾಂಧಿಯ ನಡೆ-ನುಡಿ ಎರಡೂ

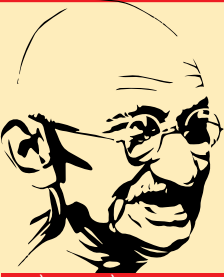
ನಿದರ್ಶನದಂತಿವೆ. ದೇಹ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಡ್ಯಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾತ್ಮನ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅನುಸರಣೆಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಶೌಚಶುಚಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಶೌಚ ಶುಚೀಕರಣದ ಬಗೆಗಿನ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ನಿಲುವು ಕಠೋರವಾದುದು. ಅತಿಥಿಯ ಮಲದ ಕುಡಿಕೆಯನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಲು ಕಸ್ತೂರಿ ಬಾ ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡಿದಾಗ, ಮಡದಿಯನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಹಾಕಲು ಮುಂದಾಗುವಷ್ಟು ಗಾಂಧಿ ನಿಷ್ಠುರರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮನ ಒಡನಾಟ ಬಯಸಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯಲು ಬಯಸುವವರು, ಆಶ್ರಮದ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು.

ದೇಗುಲ ಪ್ರವೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಾತಿವ್ಯವಸದಿಂದಾಗಿ, ಸಮಾಜದ ಒಂದು ವರ್ಗವನ್ನು ದೂರವಿಟ್ಟು ಮಂದಿರಗಳಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರೂ ದೂರವಿದ್ದರು, ಅನಾಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ, ದೀನದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೇರಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕಲ್ಲ, ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಲು, ತರತಮಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು. ತಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಗಿಲ್ಲದ ನಗೆಯ, ತುಂಡುಬಟ್ಟೆಯ ಅತಿಥಿ, ಆತಿಥೇಯರಿಗೆ ಅನ್ನನೆನ್ನಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮಸ್ಕನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಮಹಾತ್ಮನೇ ಮಲದ ಗುಪ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ಸುರಿಯುವಾಗ, ಉಳಿದವರು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ತರತಮಗಳಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜದ ಹಂಬಲ, ದೀನದಲಿತರ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಮೌಢ್ಯಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ, ಸತ್ಯದ ಅನುಸರಣೆ - ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೂ 'ನಾನು ಸನಾತನಿ' ಎನ್ನುವ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಹೇಳಿಕೆ ನಮಗೆ ಶಬ್ದಗಳ ಆಡಂಬರವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

■ ಚಂಪಕಮಾಲಾ

ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಗಳು

- ನನ್ನನ್ನು ಸಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಬಹುದು, ಹಿಂಸಿಸಬಹುದು, ಅಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ ನನ್ನ ಈ ದೇಹವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ಯಾವತ್ತಿಗೂ ನನ್ನ ಆತ್ಮಬಲವನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಾಗದು.
- ನನ್ನ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಮೊದಲು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಾರೆ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಗೆಲ್ಲೋದು ಆಗಲೇ.
- ರಕ್ತವಿಲ್ಲದ ದೇಹವು ಹೇಗೆ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು ಇಲ್ಲದ ಆತ್ಮವೂ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ನನ್ನ ಸೋದರಿಯರೇ, ನೀವು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿರಿ.
- ನಾಳೆಯೇ ನೀವು ಸಾಯುತ್ತೀರಿ ಎಂದೇ ಇಂದು ಬದುಕಿ. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬದುಕಿಯೇ ಇರುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸದನ್ನು ಕಲಿಯಿರಿ.
- ಹಿಂಸೆ ಎಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾರದು.